

Online Fremmedsprogs- didaktik

Forfattere:

Mads Vesterager Madsen
og Daniella Tasic Hansen

Redaktører:

Maiken Damsgaard
og Daniella Tasic Hansen

Faglig korrektur:

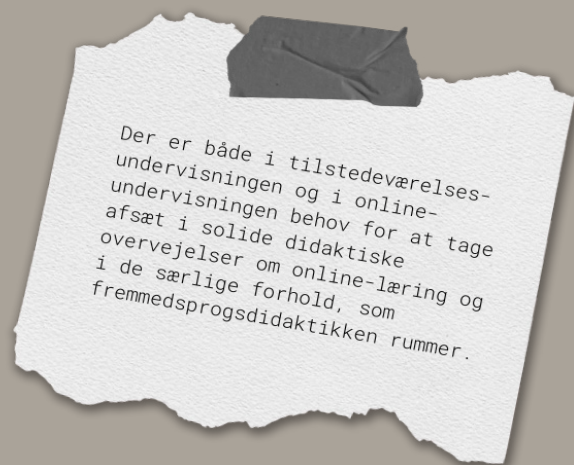
Susana Silvia Fernandez

Grafisk opsætning:

Maiken Damsgaard

ISBN:

978-87-971479-6-2

Der er både i tilstedeværelses-
undervisningen og i online-
undervisningen behov for at tage
afsæt i solide didaktiske
overvejelser om online-læring og
i de særlige forhold, som
fremmedsprogsdidaktikken rummer.

Forord	3
Formål, mål og målgruppe	4
Fokusområder	5
Fokusområde 1. Den kommunikative dimension: Mundtlig kommunikation	7
Fokusområde 2. Den kommunikative dimension: Skriftlig kommunikation	9
Fokusområde 3. Interkulturel kompetence	11
Fokusområde 4. Sprogforståelse	13
Før- og efter tasks	15
Deltagere i projektet	18

Indhold

E-DIDAKTIK OG FREMMEDSPROGS- UNDERVISNING

Online undervisning inddrages i større og større udstrækning i sprogundervisningen på ungdomsuddannelserne, på HF og VUC m.fl. Flere skoler har vanskeligt ved at samle tilstedeværelseshold og opretter i stedet online-forløb. Der er både i tilstedeværelsesundervisningen og i online-undervisningen behov for at tage afsæt i solide didaktiske overvejelser om online-læring og i de særlige forhold, som fremmedsprogsdidaktikken rummer.

I projektet "Online fremmedsprogsdidaktik" har sprogundervisere fra SOSU STV, Aarhus Hf&VUC, Randers HF&VUC, TH. Langs Hf & VUC, Horsens HF&VUC og eVidenCenter udviklet praksisanbefalinger til tilrettelæggelse af online sprogforløb.

Det Nationale Center for Fremmedsprog har bidraget med sparring og konkrete bidrag til udviklingen.

Professor Susana Silvia Fernandez har bidraget med kvalitetssikring og sparring.

Formål

Formålet med praksisanbefalingerne er at:

- » bidrage til fleksibilitet
- » bidrage til øget læringsudbytte

Dette gøres ved at opstille gode råd og anbefalinger til, hvordan online aktiviteter kan udvikles med afsæt i både e-didaktiske overvejelser og fremmedsprogsdidaktik.

Målgruppe

Målgruppen er undervisere på ungdomsuddannelserne og på VUC, som har indsigt i fremmedsprogsdidaktik, men nu søger inspiration til, hvordan e-læring kan bidrage positivt til deltagerens læringsudbytte.

Mål

Målet med udgivelsen er at inspirere og støtte sprogundervisere i udviklingen af online aktiviteter, der tilgodeser særlige forhold for sprogundervisningen, med afsæt i e-didaktiske overvejelser gennem anbefalinger til praksis inden for fire fokusområder.

FOKUSOMRÅDER

Vi har valgt at strukturere praksisanbefalingerne under fire fokusområder: Mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation, interkulturel kompetence og sprogforståelse.

Områderne kan i undervisningsforløb i praksis med fordel være integrerede fx gennem arbejdet med 'kommunikative tasks'. Det er kommunikations- og problemløsningsorienterede aktiviteter, hvor der - ud over selve tasken (under-tasken) - også er plads til arbejdet med sprogforståelse via før-tasks (dvs. forberedende aktiviteter) samt efter-tasks (evaluerings-, refleksions- og feedbacksessioner).

Anbefalingerne bygger på en kommunikativ tilgang, hvor kommunikativ kompetence er hovedmålet. Her arbejdes der bl.a. med autentiske materialer, de lærendes personlige erfaringer i centrum, og der arbejdes med eksplicit fokus på læringsprocessen.

Vi har af analysehensyn valgt at opdele i fire fokusområder, men det er i høj grad vigtigt at tænke fokusområderne som integrerede og ikke enkeltstående. "Kommunikative tasks" er netop en måde at arbejde integreret med flere fokusområder. Derfor har vi valgt at supplere de fire fokusområder med anbefalinger til før- og efter-tasks.

Fokusområde 1

Den kommunikative dimension:
mundtlig kommunikation

I sprogfagene er brugen af det autentiske sprog essentielt.

Der skal arbejdes med:

- » den spontane samtale
- » dialog på forskellige niveauer
- » træning af mundtlighed og flydende sprogbrug
- » dialogisk og monologisk mundtlig kommunikation
- » lytteforståelse

Fokusområde 2

Den kommunikative dimension:
skriftlig kommunikation

Arbejdet med den indholdsmæssige og sproglige sammenhæng i tekster er en del af sprogfagene.
(Kohærens og kohæsion)

Der skal arbejdes med:

- » læsning og skrivning
- » forskellige skriftlige genrer
- » forskellige former af feedback og peer-feedback
- » informationssøgning
- » multimodale tekster

Fokusområde 3

Interkulturel kompetence

Arbejdet med kulturmødet sker gennem brug af autentiske materialer og eksempler, der er tilgængelige online.

Der skal arbejdes med:

- » sammenhæng mellem sprog og kultur
- » litteratur på fremmedsprog
- » viden
- » holdninger
- » kritisk kulturel bevidsthed

Fokusområde 4

Sprogforståelse

Arbejdet med sprogforståelse skal inddrages i øvrige aktiviteter, så det ikke fremstår fragmenteret.

Der skal arbejdes med:

- » grammatik
- » ordforråd
- » udtaleregler
- » kommunikationsregler
- » sproglig bevidsthed

FOKUSOMRÅDE 1

DEN KOMMUNIKATIVE DIMENSION: MUNDTLIG KOMMUNIKATION

e-didaktiske styrker

- Uanede mængder autentiske audio- og videoklip er til rådighed på nettet, kan vurderes, udvælges og inddrages i forløbene
- Faciliteter til sprogenkendelse og til vurdering af udtale bliver bedre og bedre. Den lærende får dermed interaktive træningsmuligheder
- Digitale afleveringer af eksempelvis video- og lydfiler giver deltagerne mulighed for at arbejde med kvaliteten i en længere proces, til de er tilfredse med resultatet. Det indebærer gentagelser og dertilhørende læringsmuligheder ved at øve og finjustere.

e-didaktiske udfordringer

- Dialog kan være en udfordring, idet onlineforløb ofte organiseres med løbende optag og de lærende dermed står alene. Det være vanskeligere at træne eksempelvis turtagning, small talk, kommunikationsstrategier, udtale og også at skabe rammerne om en autentisk mundtlig kommunikation. Det kan påvirke motivation og arbejdet med eksempelvis strategisk kompetence.
- Digitale materialer har en tendens til at vokse uhensigtsmæssigt og blive uoverskuelige. Det er så enkelt at tilføje nye materialer, men for den lærende kan det være vanskeligt at vurdere omfanget af tidsforbruget ved de forskellige materialer. Derfor er det vigtigt at angive forventet tidsforbrug og måske at inddele materialerne i sværhedsgrader og skelne mellem frivillige og obligatoriske aktiviteter.

ANBEFALING

Det findes en række muligheder for at understøtte den mundtlige kommunikation, selvom undervisningen foregår online.

Det kan fx være brug af programmer, som understøtter træning af mundtlighed og flydende sprogbrug.

Til synkrone aktiviteter kan programmet wonder.me, hvor eleverne samtaler med skiftende samtalepartnere, være en mulighed.

Til asynkrone aktiviteter kan Flipgrid give mulighed for at lave videokommentarer/ respons til hinanden.

Den spontane samtale er mere udfordrende at udfolde online, men fx. brug af online vejledningssamtaler, mellem underviser og deltager, kan understøtte denne.

Hvis der er tale om hold, så kan der endvidere arbejdes med træning af mundtlighed i grupper. Disse aktiviteter kræver en høj grad af rammesætning.

EKSEMPEL

Fag:
Arabisk.

Emne:
Folket og styret - samfundsforhold i den arabiske verden efter 2011.

Aktivitet:
Samtale og vejledning på arabisk i Google Meet.

Læringsmål for aktiviteten:
Eleverne skal forberede og præsentere en kendt tekst og to billeder på overvejende formelt standardarabisk
Eleverne skal perspektivere til forløbsteksterne.

Beskrivelse:
Eleverne får et link til et skema, hvor de kan booke en vejledningstid med underviseren. Som forberedelse til samtalen skal de læse en tekst og analysere to billeder. Teksten og billederne er omdrejningspunktet for samtalen med underviser.

Underviseren vurderer under samtalen, hvordan eleven anvender de forskellige teknikker og giver (formative) forslag til forbedring.

Formålet med feedbacken er at give eleven en vurdering af hendes faglige forståelse og sproglige niveau samt at forberede næste samtale (feed-forward).

Eleven træner dermed både præsentation, perspektivering samt mundtlighed gennem samtale med underviseren.

FOKUSOMRÅDE 2

DEN KOMMUNIKATIVE DIMENSION: SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

e-didaktiske styrker

- Delte dokumenter giver mulighed for at deltagere samarbejder synkront eller asynkront på tværs af tid og rum. Underviseren har mulighed for at følge skriveprocessen og får herigennem indsigt i deltagernes læreproces, ikke kun det færdige produkt. Underviseren kan vejlede på de tids-punkter i læreprocessen, som er optimale. Den digitale skriveproces kan således tilrettelægges, så peerfeedback, underviserfeedback og arbejde med løbende forbedringer gennem forskellige foki (fx indhold, argumentation, kohærens, kohæsjon, sproglig korrekthed, grammatik) kan udgøre en varieret og målrettet læreproces.
- Interaktive øvelser kan give mulighed for at arbejde med fx sprogrigtighed og grammatik på eget niveau, i eget tempo og med de nødvendige antal gentagelser – uafhængig af tid og rum.

e-didaktiske udfordringer

- Kollaborative, kreative, divergente skriftlige sprogtasks kan være sværere at rammesætte og afvikle online end ved fysisk fremmøde-undervisning.
- Ved individuelle online-sprogforløb vil det være vanskeligere at opnå autenticitet, fordi underviseren ofte er den eneste reelle modtager af den skriftlige kommunikation. Det kan påvirke motivation og mindske muligheden for i en autentisk ramme at arbejde med feedback.

ANBEFALING

Det findes en række muligheder for at understøtte den skriftlige kommunikation, gennem fx processkrivning.

Det er vigtigt at rammesætte feedback til skriveaktiviteter, så eleverne får feedback i processen og ikke kun på det endelige produkt.

Til formålet kan fx Google Docs eller Word i Teams anvendes, så eleverne enten kan skrive sammen og/eller med feedback fra underviser.

EKSEMPEL

Fag:
Tysk C.

Emne:
Liebe auf Distanz.

Aktivitet:
Forumaktivitet med peer-feedback.

Læringsmål for aktiviteten:
Eleverne skal skrive korte sætninger på tysk.
Eleverne skal give hinanden feedback.

Beskrivelse:
Eleverne skal give råd til udvalgt person i en artikel, som handler om, hvordan man klarer et forhold, hvor der er stor fysisk distance.

Der anvendes en forumaktivitet på Moodle, hvor eleverne først selv skal lave et indlæg og derefter kommentere et af de andre indlæg på forummet.

Underviseren ser indlæg igennem.

Opgave: Lav selv et indlæg på forum og svar på et af dine medkursisters indlæg.

FOKUSOMRÅDE 3

INTERKULTUREL

e-didaktiske styrker

- Der er et overfløddighedshorn af autentiske materialer og eksempler på nettet.
- Der kan via digitale medier og fora skabes en direkte kontakt med personer og/eller organisationer med anden baggrund og kultur og dermed mulighed for at reflektere over forskelle.
- Kommunikationen i den form for kulturmøder kan fastholdes digitalt og inddrages i undervisningen.

e-didaktiske udfordringer

- Lokalisering af egnede materialer mm. er ekstremt tidskrævende.
- Det samme gælder at skabe og koordinere kommunikation med personer og organisationer med en anden kulturbaggrund.
- Det kan være en udfordring at have en fælles refleksion over kulturmøder, hvis læringsforløbene er organiseret asynkront.

ANBEFALING

Det vil være oplagt at inddrage de autentiske materialer og eksempler, som er tilgængelige online.

For at fremme kulturmødet kan inddragelse af materialer, som fx film, billeder, avisartikler osv. som viser en anden virkelighed, understøtte denne dimension.

Der kan også med fordel skabes en direkte kontakt med personer og/eller organisationer med anden baggrund og kultur og dermed gives mulighed for at reflektere over forskelle og ligheder mellem kulturer.

Kommunikationen i den form for kulturmøder kan fastholdes digitalt og inddrages i undervisningen, men kræver en grundig rammesætning og forberedelse.

Det kan være en tidskrævende aktivitet, så hvis der er mulighed for det, kan udvælgelse af ressourcer og kontaktetablering med fordel foregå i samarbejde mellem undervisere som en fælles forberedelse.

EKSEMPEL

Fag:
Engelsk B.

Emne:
Apartheid.

Aktivitet:
Træning af mundtlighed gennem kulturmøde.

Læringsmål for aktiviteten:
Eleverne skal formulere relevante spørgsmål til en ekstern oplægsholder.
Eleverne skal træne mundtlighed gennem samtale med oplægsholder.
Eleverne skal demonstrere historisk og samfundsmæssig viden om Sydafrika.

Beskrivelse:
Foredrag med Carl Davis, som er født og opvokset i Sydafrika under apartheidstyret.

Der afholdes både et f2f og et online oplæg, så eleverne har mulighed for at vælge hvilket tidspunkt og hvilket format, der passer dem bedst.

Carl Davis er bosiddende i Danmark, men taler kun en smule dansk – oplægget foregår således udelukkende på engelsk.

Forud for oplægget bliver eleverne bedt om at formulere deres egne spørgsmål til Carl, som de skal stille i Q&A-runden efter oplægget.

FOKUSOMRÅDE 4

SPROGFORSTÅELSE

e-didaktiske styrker

- Der findes en række programmer til træning af ordforråd og grammatik i forskellige sprog, som kan inddrages i undervisningen. Programmerne kan fx bruges som differentieringsredskab af underviseren til træning og repetition hos eleverne.
- Derudover giver digitale medier og redskaber mulighed for at kommunikere med personer uden for klasselokalet, og tilbyder dermed et afsæt for online dialog med relevante ressourcepersoner.

e-didaktiske udfordringer

- Valg og brug af online træningsprogrammer og redskaber i sprogfagene bør have det væsentlige fokuspunkt i den didaktiske planlægning at skabe sammenhæng til andre aktiviteter i undervisningen, så inddragelsen ikke fremstår frakoblet eller fragmenteret.

ANBEFALING

Der findes en lang række programmer til træning af ordforråd og grammatik i forskellige sprog, som er oplagte at inddrage i undervisningen til at understøtte sprogforståelse.

Udover træning og mulighed for repetition, kan programmerne og værktøjerne aktivt bruges til differentiering.

I denne sammenhæng er koblingen til andre aktiviteter og fokusområder essentiel for at skabe en meningsfyldt inddragelse af programmerne.

Her kan der med fordel arbejdes med tasks for at sikre den meningsfyldte inddragelse.

EKSEMPEL

Fag:
Engelsk A.

Emne:
Language History.

Aktivitet:
Gennem anvendelse af videoer med speak trænes elevernes lyttefærdighed med fokus på forskellige perioder, regioner og i forskellige stillejer.

Læringsmål for aktiviteten:
Eleverne skal have kendskab til Early Modern English og Late Modern English.

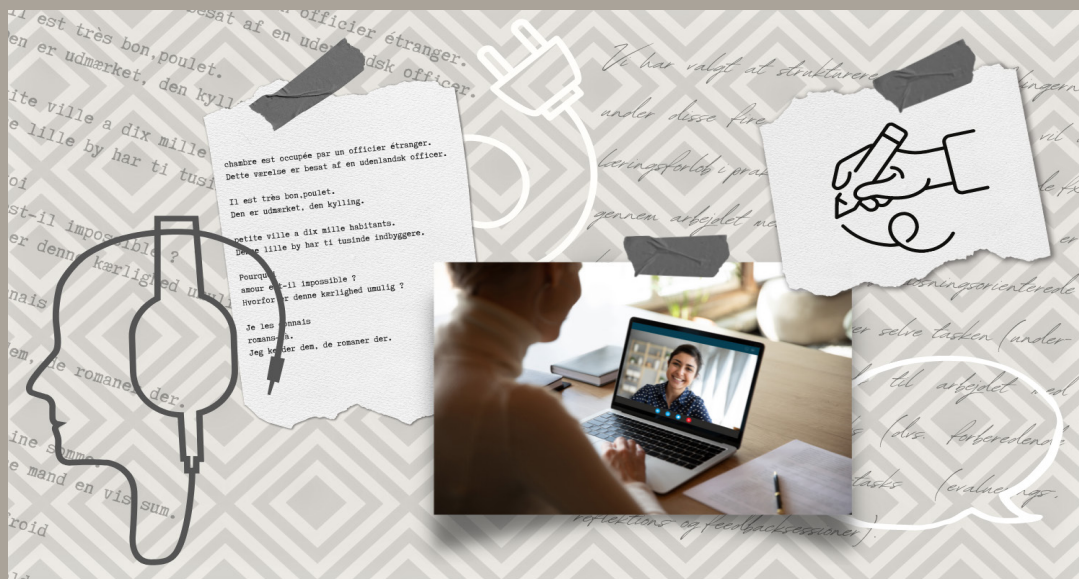
Eleverne skal kunne skelne mellem Early Modern English og Late Modern English.

Eleverne skal anvende mundtligt engelsk i form af en præsentation.

Beskrivelse:
Eleverne arbejder først selvstændigt med sætningskonstruktion på minlæring.dk (selvrettende opgaver).

Bagefter skal de se udvalgte videoer inden for emnet Language History samt en video lavet af underviseren, hvor i aktivitetskrav specificeres.

Derudover skal eleverne læse tekster fra de to perioder og diskutere disse.

HUSK FØR- OG EFTERTASK

I de fire fokusområder beskrives forskellige muligheder for at tilrettelægge online aktiviteter. I sammenhæng med disse aktiviteter kan der med fordel tilrettelægges før-tasks og efter-tasks.

En task er en problemorienteret kommunikativ læringsaktivitet, som kræver, at eleverne samarbejder og bruger målsproget for at opnå et mål/løse en opgave.

Tasks har fortrinsvis fokus på indhold og betydning og kan involvere alle 4 færdigheder: læse, lytte, skrive, tale.

Desuden indeholder tasks også ofte kognitive processer såsom at: udvælge, sortere, klassificere og organisere.

Du kan læse mere her: <https://ncff.dk/fremmedsprog/idebank>

FØR-TASKS

UDFORDRINGER

RELEVANS OG VÆRDI

Underviserens motivering af læringsmålenes relevans og værdi for den enkelte og holdet er vanskeligere at etablere, når der ikke er et direkte møde og dermed ringere mulighed for hurtige korrektioner, uddybende forklaringer og humor.

BEGRÆNSNINGER

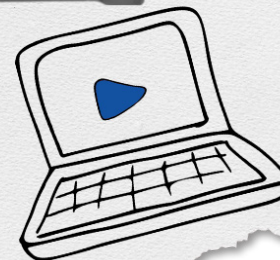
I online-læringsrummet kan det være vanskeligere at gennemføre aktiviteter, hvor deltagernes spontane idegenerering skaber en synergieffekt.

STYRKER

ASYNKRONT OG AUTENTISK

Tasks med lyd- eller videoklip indeholdende autentiske situationer med "native speakers" kan inddrages.

Den lærende kan tilgå taskene uafhængigt af tid og sted og de kan være tilgængelige i forskellige sværhedsgrader.

GRAMMATIKINDDRAGELSE

Relevante, interaktive, grammatiske tasks, som understøtter sproghandlingerne i selve tasken, kan inddrages.

STILLADSERING

Der er en række e-lærings-aktiviteter, der med fordel, placeret i før-tasks, kan stilladsere og opbygge den lærendes forudsætninger for at udføre selve tasken.

Det kan være forskellige interaktive ordforrådsøvelser, hvor den lærende fx har forskellige modaliteter i form af lyd, billede og tekst til rådighed og på forskellig vis skal kombinere og får umiddelbar respons.

Gentagelse og intensiv træning understøttes.

Differentiering i sværhedsgrader og dybde er muligt.

DIGITALE VÆRKTØJER

Mindmapping af deltagerens ordforråd kan aktivere forhåndsviden og kan med fordel foregå digitalt, så der er mulighed for genbrug og for en proces fra glose til sætningskonstruktion til hele dialoger og andre tekster.

EFTER-TASKS

UDFORDRINGER

FEEDBACK

Det kan være en kompleks og intensiv proces at bevidstgøre deltagere om deres udfordringer eksempelvis ift. grammatisk, kohærens, kohæsion og hensigtsmæssige formuleringer.

Her vil det direkte møde ofte være at foretrække (eller online-vejledninger)

STYRKER

FEEDFORWARD

Den dokumentation, der opsamles i delte dokumenter, med deltageres skriveprocesser/samskrivningsprocesser og med vejlederens feedback, er værdifuld både ift. metarefleksion over læreprocessen og til at vurdere et evt. gab mellem læringsmål og præstation. Den viden kan inspirere til opfølgende læringsaktiviteter.

LÆRINGSPROCESSEN

Gennem opfølgende læringsaktiviteter vil det være muligt at arbejde på korrektion af fejllæring og konsolidering af det lærte.

Det kan med fordel foregå vha. interaktive øvelser, hvor deltageren kan arbejde på eget niveau, i eget tempo og med det nødvendige antal gentagelser.

Læringsmålene i efter-tasks bør ligge inden for eller i naturlig forlængelse af læringsmålene i under-tasken.

Vi har valgt at strukturere praksisanbefalingerne under disse...
vil i læringsforløb i praksis med fordel være integrerede fx gennem...
tasks', som er kommunikations- og problemløsningsorienterede aktiviteter...
tasken (under-tasken) - også er plads til arbejdet med sprogforståelse via for-tasks...
forberedende aktiviteter) samt efter-tasks (evaluerings-, refleksions- og feedbacksessioner)

BIDRAGERE TIL UDVIKLING AF ANBEFALINGER

Denne udgivelse er lavet på baggrund af projektet Online Fremmedsprogsdidaktik støttet af Region Midt.

En stor tak til de undervisere, der har deltaget i projektet og har bidraget til udviklingen af konkrete online sprogforløb samt praksisanbefalinger:

Christina Steenbæk (SOSU STV), Denise Mary Sanchez Barfod (Aarhus HF&VUC), Iben Thorsager Olesen (TH. LANGS HF & VUC), Jesper Hartmann Johansen (Aarhus HF&VUC), Lotte Hammershøj Poulsen (Horsens HF&VUC), Mathias Hjalte Kjær (Randers HF&VUC), Sara Tøttrup (Randers HF&VUC), Sofie Elise Svinth Vandel (Horsens HF&VUC).

Og en stor tak til pr. Susana Silvia Fernandez, som har bidraget til kvalitetssikring og sparring samt Det Nationale Center for Fremmedsprog v. Hanne Wachter Kjærgaard, som har bidraget med inspiration og sparring.

Vi har valgt at strukturere praksisanbefalingerne under disse fire fokusområder. Områderne vil i læringsforløb i praksis med fordel være integrerede fx gennem arbejdet med 'kommunikative tasks', som er kommunikations- og problemløsningsorienterede aktiviteter, hvor der - ud over selve tasken (under-tasken) - også er plads til arbejdet med sprogforståelse via for-tasks (dvs. forberedende aktiviteter) samt efter-tasks (evaluerings-, refleksions- og feedbacksessioner).

